

КАРПАТСКА РУСЬ

KARPATSKA RUS'

Ч.1 АЛЛЕНТАУН Н-ДЖ. 2007, ALLENTOWN NJ. А JUNE 2007, VOL.LXXX, NO.1

Мистецтво лемкині

Остатнім часом на Україні все більше уваги приділяють традиціям та культурі лемків.

Пісні лемків в репертуарі майже всіх художніх колективів користуються опулярністю. Мистецьки твори, картини, вишивка, різьба у всіх музеях, а серед молодого покоління лемків, батьки яких переселени у повоєнні роки на Україну є видатні діячі культури, які проявили себе у мистецтві образотворчому та інших ділянках культури.

Сего року чимало культурних заходів на Україні присвячено Різдву Христовому і Новому Року. Серед робіт учасників виставок у Львові та Києві привертала увагу відвідувачів творчі роботи образотворчого та ужилікового напрямку мистецтва Марії Янко, яка працює над тематикою лемківських традицій. В листопаді 2006 р. на Міжнародній виставці Львівського Осіннього Салону "Високий Замок" Марія Янко представила гафічний малюнок до поезії Б.І.Антонича.

Ще одна міжнародна виставка "Різдво у Львові" у Національному музеї Львова, де відвідувачі мали змогу любоватися чудовими виробами рук Марії Янко: виробленим з соломи традиційним лемківським павуком, який має назву "заквітчаний" та другим, ще більшим витвором мистецтва "Різдво на Лемківщині".

В музеї ідей ім. Дзиндра, де було оголошено виставку-конкурс "Шолка 2007", Марія Янко подала свою версію вертепу, який мав політичний підтекст. Також у Києві на виставці "Українське Різдво", яка відбулася у Будинку Художника експонувалася графіка Марії Янко "Лемківський Вертеп". А нещодавно у Палаці Мистецтв відкрилась також Міжнародна виставка "Ляльки" образ

моделі світу. Тут Марія представила дві композиції "На лузі" в техніці плетіння з лози та "Подольночка" в авторській техніці виготовлення ляльок в народних строях.

То далеко неповний перелік мистецьких творів Марії Янко представлених на виставках присвячених Різдву Христовому і Новому 2007 року.

Петро Когут

Радісна Зустріч

Відомий поет та журналіст Львівського Радіо Володимир Шалайський після депортації його родини з Польщі на Україну поселився в селі Королівка на Тернопільщині. У школі, де він розпочав науку, одним з вчителів був видатний художник та поет, лемко Іван Юркович Русенко, а одним з учнів була його дочка Надія.

Учні дуже любили Івана Юрковича не лем за то, же був людиною душі, але і як художника, картини котрого прикрашали школу.

Після закінчення 10 класів Володимир Шалайський поступив у Львівський Державний Університет, після закінчення котрого почав працювати і жити у Львові.

Надія Іванівна Русенко поступила в Чернівецький Державний Університет, і по закінченні була направлена вчителем середньої школи в село Підбірці Львівської області.

Минуло багато літ, і коли Володимир Шалайський відвідав Королівку, йому сказали, що Надія Іванівна Русенко живе в місті Яворові, біля Будинку Школяра. Доля родини Івана Русенка дуже зацікавила лемків з ФДІ і вони вирішили поїхати у Яворів.

І так, 31 марця 2007 року, раненько Андрій Тавпош, Іван Красовський, Петро Когут і Володимир Шалайський поїхали до Яворова, щоби знайти Надію Іванівну Русенко. Опинившись в центрі Яворова, ми дізналися, що Будинок Школяра знаходиться по вулиці Львівській 20, а поруч ми знайшли будинок Надії Русенко.

Продовження на ст.2

ЯНКО ШКІРПАН

Лем

Хто пойме красу твою
лемківська мово
хто прийме до серця
твоє просте слово

Язык наш
як море глибокій
як слеза чыстий
як любов шырокій

Лемко не продал
дороге своє „лем”
на ярмаку в Горлицях
хоц му пан обіцял
злота торбину

Та... ЛЕМ
дайте пане
повіл
і руком скинул

Уж яр

Уж яр! –
Сонечко пригріват.
Уж яр! –
Пташок весело сьпіват.

Яр, інакше – весна.
І ту, на чужыну
радіст, надію принесла.

Марія Янко і Петро Когут на виставці біля плетіння з лози.

Радісна Зустріч

Продолження. Початок на стор. 1

Надія Іванівна зустріла нас дуже радо і запросила до хати, на стінах якої ми побачили картини Івана Русенка. Довго велась дружня розмова. Надія розповіла про тата, його творчість, життя та про себе.

Народилася Надя 10 травня 1934 року в селі Коростенка на Лемківщині, де закінчила чотири класи середньої школи. В 1945 році родину і всіх мешканців Коростенки депортували на Україну і поселили в селі Королівка на Тернопільщині. Іван Русенко став вчителем середньої школи, крім того малював картини, писав вірші, мав контакти з лемками в Польщі, Америці.

“Тато тужив за Лемківщиною” – розповідає Надія, “і мріяв повернутись на рідну землю. Після смерті тата в 1960 році я повернулася в Королівку до матері, і

працювала у школі вчителем англійської мови. Після смерті матері в 1983 році виходжу на пенсію, і переїзжаю з родиною до Яворова, де і живу. Мій чоловік помер рік тому, дочка Ольга після закінчення Чернівецького Медінституту в 1986 році вийшла заміж і виїхала з чоловіком в Росію, в місто Електросталь, де і проживає на даний час. Внучка Надя вчиться в Київському політехнічному Інституті, а внук Олександр вчиться в 10 класі. Всі зі мною контактують. Я пишу вірші, зустрічаюся з лемками, що живуть у Яворові.

Ми були приємно вражені, коли Надя показала нам папку з десятком прекрасних, патріотичних віршів, які ми з захопленням читали і котрі ще не були надруковані. Надія Іванівна подарувала для Музею Фондації Дослідження Лемківщини чотири картини намальовані Іваном Русенком та чотири книжки з його особистої бібліотеки. Почало темніти і пора було повертатися до Львова. Тепло попрощались з Надією Іванівною Русенко, задоволені і щасливі від зустрічі повернулись ми до Львова з думками, що необхідно видати книжку про життя і творчість Івана Юрковича Русенко, та вірші його дочки Наді.

Петро Когут

Байка

**Коли мал бым
черевічки
в котрых міг бым
морйом іти
за кордоны
гет бым пішол
Лемків – братів
обудити**

**Стару правду
ім вказати
де іх земля
отец, мати
Де іх Бескід
каменистий
де іх рідний
край лемківскій**

**Роботи при Музею-Скансену Лемківської
Культуры в Зындранові.**

Робітники копают ґрунт в положінню електричних сполучень. 2006 р.

Нове покриття головної хижы кычкамы. Лемковина 2006 р. Фото Р.Гоч

Петро Когут

Завадка Рима́нівська

Серед нових книжок, виданих Фондацією дослідження Лемківщини в 2006 році, документальна науково-літературна праця діячів культури лемків Ярослава Швягли і Марії Сторчак – Вавришин “Завадка Рима́нівська”.

На підставі архівних документів, наукових праць та спогадів депортованих лемків на Україну, висвітлена історія і доля лемків, які проживали в селі Завадка Рима́нівська, що відзеркалює долю лемків взагалі.

У відомій праці “Руська трійця” галицьких діячів Якова Головацького та Івана Вагилевича іде мова про лемків, згадується і Завадка Рима́нівська.

Історія села Завадка Рима́нівська як і Лемківщини – це тернистий шлях економічного життя та переслідування лемків за збереження віри і культури предків, написана в розділі “Здавен давна” Марією Сторчак – Вавришин.

Дуже цінні і цікаві матеріали вихідців із Завадки Рима́нівської Олександра Торонського – автора історичного нариса “Русини - Лемки”, виданого у Львові в 1860 році, братів Жиплинських та спогади Ярослава Синьо і Федора Барни.

В книжці 76 фото документів, культурних міроприємств і діячів села Завадка Рима́нівська.

Книжка безцінна як по змісту так і в оформленні, вона на прикладі одного села розкриває минувшину Лемківщини.